

XV-XVI. YÜZYILDA PİRLEPE'DE İSKÂN VE NÜFUS

Nurullah KARTA

Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Tarih Öğretmenliği Bölümü, Van / Türkiye

Anahtar Kelimeler: Pirlepe, Tahrir defterleri, mahalle, Balkanlar, nüfus.

ÖZET

Antik dönemlere kadar gidebilen tarihi ile Pirlepe, bugün Makedonya'ya bağlı bir şehir olup eski Osmanlı kasabalarından biridir. Vukaşin tarafından prenslik olarak ilan edilen kasaba Vukaşin'den sonra oğlu Marko'nun Osmanlı hâkimiyetini tanınmasıyla beraber 1382 tarihinde Osmanlı egemenliğine dâhil olmuştur. Babuna dağının eteğinde Vardar'a tabi olan karasuya dökülen bir küçük çayın kenarında kurulmuş bir kale konumunda olan Pirlepe Osmanlı idari yapısı içerisinde Rumeli Eyaleti'nin Paşa livası sağ kol kasabaları arasında yer almaktadır. II. Mehmet'in saltanatı döneminden itibaren kasaba ciddi bir şekilde gelişme göstermiştir. Başlangıçta bir Balkan devleti olarak doğan Osmanlı İmparatorluğu Türklerin Balkanlar'a gönüllü göçünü sürekli teşvik etmiştir. Nüfus iskânının yanı sıra askeri ve mali şartlar da bu politikayı zorunlu kılmıştır. Bu bölgelere Anadolu'dan gelen dervişler, gaziler ve diğer unsurlar memleket açma ve fütihat yapıp, civar köylere veya tamamen boş ve tenha yerlere yerleşerek ziraat ve hayvancılıkla meşgul olmuşlardır. Ayrıca, şehirde dini hayır kurumları inşa etmişlerdir. Pirlepe Kasabası özellikle 1478 yılından sonra fiziki ve nüfus yapısı değişerek tipik Osmanlı şehri haline dönüşmüştür. İnceleme konumuzun temel kaynakları Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Devlet Arşivlerinde bulunan 16. Yüzyıla ait tahrir defterleri olacaktır. Bu çalışmada, Osmanlı yönetiminde yaklaşık beş asır kalan Pirlepe'nin iktisadi ve sosyal özellikleri, merkez mahalleleri, kır iskân yerleşim bölgelerindeki Müslüman - gayrimüslim nüfus, içtimai yapı, üretim birimleri, meslek grupları, yetiştirilen ürünler ve tahsil edilen vergiler tespit edilmiştir.